

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

1 август 2022 година*

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Политика относно имиграцията — Право на събиране на семейството — Директива 2003/86/ЕО — Член 10, параграф 3, буква а) — Член 16, параграф 1, буква б) — Понятието „малолетно или непълнолетно дете“ — Понятието „реален семеен живот“ — Пълнолетно лице, подало заявление за събиране на семейството с малолетно или непълнолетно лице, получило статут на бежанец — Релевантна дата за преценката на качеството на малолетно или непълнолетно лице“

По съединени дела C-273/20 и C-355/20

с предмет преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Bundesverwaltungsgericht (Федерален административен съд, Германия) с актове от 23 април 2020 г., постъпили в Съда съответно на 22 юни 2020 г. и на 30 юли 2020 г., в рамките на производства по дела

Bundesrepublik Deutschland

срещу

SW (C-273/20)

BL,

BC (C-355/20)

при участието на:

Stadt Darmstadt (C-273/20),

Stadt Chemnitz (C-355/20),

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: А. Prechal, председател на втори състав, изпълняваща функцията на председател на трети състав, J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (докладчик) и N. Wahl, съдии,

генерален адвокат: G. Hogan,

* Език на производството: немски.

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за SW, от Н. Mohrmann, Rechtsanwalt,
- за нидерландското правителство, от М. К. Bulterman, А. Hanje и М. J. Langer, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от С. Cattabriga и D. Schaffrin, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на член 2, буква е), член 10, параграф 3, буква а) и член 16, параграф 1, букви а) и б) от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 2003 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 164).
- 2 Запитванията са отправени в рамките на спорове между Bundesrepublik Deutschland (Федерална република Германия), от една страна, и SW, BL и BC, от друга, сирийски граждани, относно подадените от тези лица молби за издаване на национална виза с оглед на събирането на семейството със съответния им син, получил статут на бежанец в Германия.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съгласно съображения 2, 4, 6, 8 и 9 от Директива 2003/86:
„(2) Мерките относно събирането на разделени семейства следва да се вземат в съответствие със задължението за защита на семейството и зачитане на семейния живот, което е основно в редица актове на международното право. Настоящата директива зачита основните права и спазва принципите, които са признати, по-специално, в член 8 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи [подписана в Рим на 4 ноември 1950 г.] и в Хартата за основните права на Европейския съюз.

[...]

(4) Събирането на семейства е необходимото средство, за да се направи възможен семейният живот. То способства за създаване на социокултурна стабилност, улесняваща интегрирането на гражданите на трети страни в държавата членка, а това служи, между другото, за насърчаване на икономическото и социалното сближаване, което е и основна цел на Общността, изложена в Договора.

[...]

(6) За да се защити семейството и да се запази или създаде семеен живот, следва да се определят на основата на общи критерии материалните условия за упражняване на правото на събиране на семейства.

[...]

(8) Специално внимание следва да се отдели на положението на бежанците поради причините, които са ги принудили да избягат от страната си и които им пречат да водят там нормален семеен живот. Ето защо необходимо е да се предвидят по-благоприятни условия за упражняване на правото им на събиране на семейството.

(9) Събирането на семейството при всички случаи трябва да визира членовете на семейното ядро, а именно съпругата и малолетните и непълнолетни деца“.

4 Член 1 от Директива 2003/86 гласи:

„Настоящата директива има за цел да определи условията за упражняване на правото на събиране на семейството от граждани на трети страни, пребиваващи законно на територията на държавите членки“.

5 Съгласно член 2, буква е) от тази директива:

„За целите на настоящата директива:

[...]

е) „непридружено малолетно или непълнолетно лице“ означава всеки гражданин на трета страна или лице без гражданство на възраст под 18 години, влизащи на територията на държава членка, непридружени от възрастен, който да отговаря по закон или съгласно обичая за времето, през което грижата за тях не е поета от такова лице или всяко малолетно или непълнолетно лице, което е оставено само след влизането си на територията на държава членка“.

6 Член 4 от посочената директива предвижда:

„1. Държавите членки разрешават влизането и пребиваването в съответствие с настоящата директива и при условие че са спазени изискванията на глава IV, а също и на член 16, на следните членове на семейството:

[...]

б) малолетните и непълнолетните деца на кандидата за събиране на семейството и на неговия съпруг, включително децата, осиновени в съответствие с решение, взето от компетентния орган на заинтересованата държава членка или решение, което автоматически подлежи на изпълнение поради международните задължения на тази държава членка или трябва да бъде признато в съответствие с международни задължения;

[...]

Малолетните и непълнолетните деца, визирани в този член, трябва да са на възраст, която да не надхвърля определената за достигане на пълнолетие по силата на националното законодателство на заинтересованата държава членка и да не са сключили брак.

[...]

2. Държавите членки могат със закон или подзаконов нормативен акт да разрешат влизането и пребиваването по смисъла на настоящата директива, при условие че са спазени изискванията на глава IV за следните членове на семейството:

а) родственици от първа степен по пряка възходяща линия на кандидата или неговия съпруг, когато те се намират на тяхна издръжка и не се ползват с необходимата семейна подкрепа в страната на произход;

[...]“.

7 Член 5 от същата директива гласи:

„1. Държавите членки определят дали с цел да се упражни правото на събиране на семейството, заявлението за влизане и пребиваване трябва да се подаде пред компетентните органи на заинтересованата държава членка от кандидата или от член или членовете на семейството.

[...]

5. При разглеждане на заявлението държавите членки се ръководят от висшите интереси на малолетните и непълнолетните деца“.

8 Член 10, параграф 3 от Директива 2003/86 уточнява:

„Ако бежанецът е непридружено малолетно или непълнолетно лице, държавите членки:

а) разрешават влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на негови родственици от първа степен по пряка възходяща линия, без да се прилагат изискванията на член 4, параграф 2, буква а);

[...]“.

9 Съгласно член 13, параграфи 1 и 2 от тази директива:

„1. Веднага щом бъде прието заявлението за събиране на семейството, заинтересованите държави членки разрешават влизането на члена или членовете на семейството. В тази връзка заинтересованата държава членка предоставя на подобни лица всякакви улеснения, за да получат изискуемите визи.

2. Заинтересованите държави членки предоставят на членовете на семейството първо разрешение за пребиваване за срок, не по-малък от една година. Това разрешение за пребиваване може да бъде подновено“.

10 Член 15 от посочената директива предвижда:

„1. Най-късно след пет години пребиваване и при условие че членът на семейството не е получил разрешение за пребиваване по причини, нямащи отношение към събирането на семейството, съпругът или несклучилият брак партньор и дете, достигнало пълнолетие, имат право, ако е необходимо — след подаване на съответно заявление, на самостоятелно разрешение за пребиваване, независимо от това на кандидата.

Държавите членки могат да ограничат предоставянето на визираното в първата алинея разрешение за пребиваване само до брачния или несклучилия брак партньор в случай на прекъсване на семейната връзка.

2. Държавите членки могат да издават самостоятелни разрешения за пребиваване на пълнолетни деца и родственици по права възходяща линия, спрямо които се прилага член 4, параграф 2.

[...]

4. Условието, приложими спрямо предоставянето и срока на самостоятелното разрешение за пребиваване, се уреждат от националното право“.

11 Текстът на член 16, параграф 1 от същата директива е следният:

„Държавите членки могат да отхвърлят заявление за влизане и пребиваване с цел събиране на семейството или ако е целесъобразно, да оттеглят или откажат да подновят разрешение за пребиваване на член на семейството, при следните условия:

а) когато не са изпълнени или престанат да се изпълняват условията, определени в настоящата директива.

[...]

б) когато кандидатът и членовете на неговото семейство не живеят или престанат да живеят реален съпружески или семеен живот;

[...]“.

12 Съгласно член 17 от Директива 2003/86:

„Държавите членки надлежно държат сметка за характера и солидността на семейните връзки на лицето и продължителността на пребиваването му в държавата членка, както и за съществуването на семейни, културни и социални връзки със страната му на произход, в случай на отхвърляне на заявление, оттегляне или отказ за подновяване на разрешение за пребиваване, а също и в случай на постановяване на мярка за принудително отвеждане на кандидата или на членовете на неговото семейство“.

Германското право

13 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (Закон за пребиваването, заетостта и интеграцията на чужденците на територията на Федерална република Германия) от 25 февруари 2008 г. (BGBl. 2008 г., I, стр. 162), в приложимата му редакция към споровете в главните производства (наричан по-нататък „AufenthG“), предвижда в член 6, параграф 3:

„За дългосрочно пребиваване е необходима виза за територията на Федералната република (национална виза), която се издава преди влизане. Визата се издава на основание на разпоредбите, приложими за разрешението за пребиваване, синята карта на ЕС, „ICT“ картата, картата за постоянно пребиваване и разрешението за дългосрочно пребиваване в ЕС. [...]“.

14 Член 25 („Пребиваване по хуманитарни причини“) от този закон предвижда в параграф 2:

„На чужденец следва да се издаде разрешение за пребиваване, ако Федералната служба по въпросите на миграцията и бежанците му е предоставила статут на бежанец по смисъла на член 3, параграф 1 от Asylgesetz (Закона за убежището) или субсидиарна закрила по смисъла на член 4, параграф 1 от Asylgesetz. [...]“.

15 Член 36 („Присъединяване на родители и други членове на семейството“) от AufenthG гласи:

„(1) В отклонение от член 5, параграф 1, точка 1 и член 29, параграф 1, точка 2 на родителите на ненавършил пълнолетие чужденец, който има разрешение за пребиваване съгласно член 23, параграф 4, член 25, параграф 1 или параграф 2, първо изречение, първо предложение, карта за постоянно пребиваване съгласно член 26, параграф 3 или след издаването на разрешение за пребиваване съгласно член 25, параграф 2, първо изречение, второ предложение притежава карта за постоянно пребиваване съгласно член 26, параграф 4, се издава разрешение за пребиваване, ако на територията на Федералната република не пребивава негов родител с родителски права над него.

(2) Разрешение за пребиваване с цел събиране на семейството може да се издаде на други членове на семейството на чужденец, ако това е необходимо, за да се избегнат извънредни трудности. За пълнолетни членове на семейството се прилагат член 30, параграф 3 и член 31, а за ненавършили пълнолетие членове на семейството — член 34“.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

16 SW, VL и BC, сирийски граждани, кандидатстват за издаване на национална виза с цел събиране на семейството със съответния им син, получил статут на бежанец.

- 17 Синът на SW и синът на BL и на BC, родени съответно на 18 януари 1999 г. и на 1 януари 1999 г., пристигат във Федерална република Германия през 2015 г. В отговор на молбите им за убежище, подадени съответно на 10 декември 2015 г. и на 5 октомври 2015 г., Федералната служба по въпросите на миграцията и бежанците им предоставя статут на бежанец съответно на 15 юли 2016 г. и на 10 декември 2015 г. Съответно на 15 август 2016 г. и на 26 май 2016 г. компетентният орган относно чужденците им издава разрешение за пребиваване със срок на валидност три години.
- 18 Съответно на 4 октомври 2016 г. и на 9 ноември 2016 г. SW, BL и BC подават молби до посолството на Федерална република Германия в Бейрут за издаване на национални визи с цел събиране на семейството със съответния им син — за самите тях, както и за други деца, които са братя и сестри на техния син, живеещ на територията на Германия. Видно от акта за преюдициално запитване по дело C-355/20, с имейл от 29 януари 2016 г. синовете на BL и BC вече са подали до същото посолство заявление за събиране на семейството с родителите им.
- 19 С решения от 2 март 2017 г. и от 28 март 2017 г. посолството отхвърля тези молби за визи с мотива, че синът на SW, както и този на BL и BC, междувременно са навършили пълнолетие, съответно на 18 януари 2017 г. и на 1 януари 2017 г.
- 20 С решения от 1 февруари 2019 г. и от 30 януари 2019 г. Verwaltungsgericht Berlin (Административен съд Берлин, Германия) задължава Федерална република Германия да издаде съответно на SW, както и на BL и BC, национални визи с цел събиране на семейството на основание член 6, параграф 3, второ изречение във връзка с член 36, параграф 1 от AufenthG, по съображение че съгласно установената от Съда практика, и по-специално решение от 12 април 2018 г., A и S (C-550/16, EU:C:2018:248), синовете им следва да се разглеждат като ненавършили пълнолетие лица.
- 21 Федерална република Германия подава ревизионна жалба срещу решенията на Verwaltungsgericht Berlin (Административен съд Берлин) пред Bundesverwaltungsgericht (Федерален административен съд, Германия), като твърди нарушение на член 36, параграф 1 от AufenthG. Тя по същество изтъква, че към момента на решението на последната компетентна да установи фактическото положение инстанция, който е меродавен съгласно практиката на Bundesverwaltungsgericht (Федерален административен съд), синът на SW и синът на BL и BC не са ненавършили пълнолетие бежанци. Според нея практиката, установена с решение от 12 април 2018 г., A и S (C-550/16, EU:C:2018:248), не е приложима към настоящия случай, защото в делото, по което е постановено това решение, е имало окончателно произнасяне само относно спазването на изискването за качеството на съответния бежанец на малолетно или непълнолетно лице, визирано в член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86 във връзка с член 2, буква е) от нея. Тя твърди, че в цитираното дело не е решен въпросът дали на родителите на навършил пълнолетие бежанец следва да се издаде виза за влизане и пребиваване, когато съгласно националното законодателство те нямат независимо от малолетния или непълнолетен бежанец право на пребиваване и са длъжни незабавно да напуснат територията на съответната държава членка.
- 22 Според запитващата юрисдикция въз основа на националното право SW, както и BL и BC, нямат право да им бъде издадена виза с цел събиране на семейството със съответния им син.

- 23 По-специално тази юрисдикция счита, че в случая не са изпълнени условията по член 36, параграф 1 от AufenthaltG. Всъщност съгласно постоянната практика на Bundesverwaltungsgericht (Федерален административен съд) родителите имат право на присъединяване към малолетен или непълнолетен бежанец съгласно тази разпоредба само ако детето все още не е навършило пълнолетие към момента на произнасяне по заявлението за събиране на семейството — или от съответния административен орган, или от компетентния да установи фактическото положение съд. Според нея по това присъединяването на родителите се различава от присъединяването на децата, което е предвидено да бъде трайно, тъй като предоставеното на дете разрешение за пребиваване при навършването на пълнолетие се преобразува в самостоятелно право на пребиваване, което не е зависимо от събирането на семейството. От друга страна, по нейно мнение германското законодателство не предоставя такова самостоятелно право на пребиваване на родителите на малолетен или непълнолетен бежанец, присъединили се към детето си, при навършването от него на пълнолетие, понеже националният законодател не е използвал факултативната възможност по член 15, параграф 2 от Директива 2003/86.
- 24 Освен това тази юрисдикция иска да се установи съобразно кои критерии трябва да прецени дали е изпълнено изискването за реален семеен живот, с което член 16, параграф 1, буква б) от посочената директива обвързва правото на събиране на семейството.
- 25 При тези обстоятелства Bundesverwaltungsgericht (Федерален административен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси, които са формулирани по един и същ начин по дела C-273/20 и C-355/20:
- „1 а) При присъединяването към непридружен малолетен или непълнолетен бежанец съгласно член 10, параграф 3, буква а) и член 2, буква е) от Директива [2003/86] може ли да се смята за „условие“ по смисъла на член 16, параграф 1, буква а) от [същата директива] този бежанец все още да не е навършил пълнолетие? Съвместима ли е с предходните разпоредби правна уредба на държава членка, съгласно която на присъединилите се към непридружен малолетен или непълнолетен бежанец по смисъла на член 2, буква е) от Директива 2003/86 негови родители се предоставя (производно) право на пребиваване в тази държава членка само до фактическото навършване от бежанеца на пълнолетие?
- б) При утвърдителен отговор на първия въпрос, буква а): следва ли член 16, параграф 1, буква а) във връзка с член 10, параграф 3, буква а) и член 2, буква е) от Директива 2003/86 да се тълкува в смисъл, че държава членка, съгласно чието законодателство (производното) право на пребиваване на родителите е ограничено във времето до навършването от детето им на пълнолетие, може да отхвърли заявлението на родителите, все още пребиваващи в третата държава, за влизане и пребиваване с цел събиране на семейството, ако бежанецът е навършил пълнолетие преди крайното решение по заявление, подадено в административно или съдебно производство, в срок до три месеца от признаването на статута на бежанец?
- 2 Ако съгласно отговора на първия въпрос не е допустим отказ за събирането на семейството:

Какви изисквания следва да се поставят за наличието на реален семеен живот по смисъла на член 16, параграф 1, буква б) от Директива 2003/86 при присъединяване на родители към бежанец, който е навършил пълнолетие преди решението по заявлението за влизане и пребиваване с цел събиране на семейството? По-конкретно:

- а) Достатъчно ли е родство от първа степен по пряка възходяща линия (член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86), или се изисква и реален семеен живот?
- б) Ако се изисква и реален семеен живот:

Каква е необходимата му интензивност? Достатъчни ли са например спорадични или редовни контакти, необходимо ли е съжителство в общо домакинство, или освен това се изисква общност, основана на взаимопомощ, чиито членове са зависими един от друг?

- в) Присъединяването на все още намиращите се в третата държава родители, подали заявление за събиране на семейството, към детето им с признат статут на бежанец, което междувременно е навършило пълнолетие, изисква ли да са налице изгледи за (повторно) започване на семейния живот по начина, изискуем съгласно отговора на въпрос 2, буква б)?“.

Производството пред Съда

- 26 С решение от 3 август 2020 г. председателят на Съда е поискал от запитващата юрисдикция по дело С-273/20 да посочи дали с оглед на решение от 16 юли 2020 г., *État belge* (Събиране на семейството — малолетно или непълнолетно дете) (С-133/19, С-136/19 и С-137/19, ЕУ:С:2020:577), поддържа преюдициалното си запитване. С решение от 20 август 2020 г., постъпило в секретариата на Съда на 27 август 2020 г., тази юрисдикция уведомява Съда че поддържа запитването, тъй като според нея в решението на Съда не се дава достатъчен отговор на поставените по настоящото дело въпроси, като уточнява, че позицията ѝ е валидна и за преюдициалното запитване, отправено по дело С-355/20.
- 27 С решение на председателя на Съда от 10 септември 2020 г. дела С-273/20 и С-355/20 са съединени за целите на писмената и устната фаза на производството, както и на съдебното решение.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 28 С първата част от първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 16, параграф 1, буква а) от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че в случай на събиране на родители с непридружен малолетен или непълнолетен бежанец съгласно член 10, параграф 3, буква а) от тази директива във връзка с член 2, буква е) от нея, фактът, че към датата на решението по подаденото от родителите на кандидата за събиране на семейството заявление за влизане и пребиваване с оглед на събирането на семейството този бежанец все още е малолетен или непълнолетен, представлява „условие“ по смисъла на член 16, параграф 1, буква а), неизпълнението на което позволява на държавите членки да отхвърлят това заявление. Тази юрисдикция иска

да се установи и дали посочените разпоредби трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, съгласно която в такъв случай правото на пребиваване на съответните родители се прекратява, щом детето навърши пълнолетие.

- 29 В тази насока е уместно най-напред да се подчертае — както бе припомнено в точки 17—19 от настоящото решение — че съответно на 15 юли 2016 г. и на 10 декември 2015 г. германските власти предоставят статут на бежанец на сина на SW и на сина на BL и BC. На 4 октомври 2016 г., т.е. в рамките на три месеца от момента на предоставяне на детето ѝ на статут на бежанец, SW подава молба за издаване на национална виза с оглед на събирането ѝ с нейния син, докато той още е бил непълнолетен. Освен това, що се отнася до BL и BC, според обясненията на запитващата юрисдикция молбата им за издаване на национална виза е подадена едва на 9 ноември 2016 г., но заявлението за събиране на семейството е подадено от сина им още на 29 януари 2016 г., т.е. в рамките на три месеца от момента на предоставяне на техния ненавършил пълнолетие син на статут на бежанец. Едва с решения от 2 март 2017 г. и 28 март 2017 г. тези молби са отхвърлени с мотива, че синът на SW, както и синът на BL и на BC, междувременно са станали пълнолетни, съответно на 18 януари 2017 г. и на 1 януари 2017 г.
- 30 За да се отговори на първата част от първия въпрос, следва да се припомни, че съгласно текста на член 1 от Директива 2003/86 тя цели да определи условията за упражняване на правото на събиране на семейството от граждани на трети страни, пребиваващи законно на територията на държавите членки.
- 31 В тази насока от съображение 8 от тази директива е видно, че тя предвижда за бежанците по-благоприятни условия за упражняване на това право на събиране на семейството, тъй като тяхното положение изисква специално внимание поради причините, които са ги принудили да избягат от страната си и които им пречат да водят там нормален семеен живот.
- 32 Едно от тези по-благоприятни условия касае събирането на бежанеца с роднините от първа степен по пряка възходяща линия. Както Съдът вече е констатирал, докато по силата на член 4, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86 възможността за подобно събиране по принцип е оставена на преценката на всяка държава членка и е обвързана в частност с условието роднините от първа степен по пряка възходяща линия да са на издръжка на кандидата и да не се ползват с необходимата семейна подкрепа в страната на произход, член 10, параграф 3, буква а) от тази директива предвижда — като изключение от този принцип — че роднините от първа степен по пряка възходяща линия имат право на такова събиране с непридружения малолетен или непълнолетен бежанец, което не подлежи нито на преценка от страна на държавите членки, нито на условията, определени в посочения член 4, параграф 2, буква а) (решение от 12 април 2018 г., A и S, C-550/16, EU:C:2018:248, т. 33 и 34).
- 33 В тази насока понятието „непридружено малолетно или непълнолетно лице“, което в контекста на Директива 2003/86 е използвано само в член 10, параграф 3, буква а), е дефинирано в член 2, буква е) от тази директива. Действително, в последната разпоредба се посочва, че „непридружено малолетно или непълнолетно лице“ е всеки гражданин на трета страна или лице без гражданство на възраст под 18 години, но не се уточнява моментът, към който следва да се преценява дали това условие е изпълнено, нито във връзка с това се препраща към правото на държавите членки; при тези обстоятелства Съдът вече е постановил, че на държавите членки не може да се предостави никаква свобода на

действие относно определянето на момента, от който следва да се изходи за преценката на възрастта на непридружения малолетен или непълнолетен бежанец за целите на член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86 (вж. в този смисъл решение от 12 април 2018 г., *A и S*, С-550/16, EU:C:2018:248, т. 39—45).

- 34 Също така е уместно да се припомни, че в съответствие както с изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и с принципа за равенство, разпоредба от това право, която не съдържа изрично препращане към правото на държавите членки с оглед на определяне на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Европейския съюз, което трябва да бъде направено, като се отчитат по-специално контекстът на разпоредбата и целта на процесната правна уредба (решение от 16 юли 2020 г., *État belge* (Събиране на семейството — малолетно или непълнолетно дете), С-133/19, С-136/19 и С-137/19, EU:C:2020:577, т. 30 и цитираната съдебна практика).
- 35 В това отношение следва да се припомни, че целта на Директива 2003/86 е да насърчи събирането на семейството, а също така и да предостави защита на гражданите на трети страни, по-специално на малолетните и непълнолетните лица (решение от 16 юли 2020 г., *État belge* (Събиране на семейството — малолетно или непълнолетно дете), С-133/19, С-136/19 и С-137/19, EU:C:2020:577, т. 25 и цитираната съдебна практика).
- 36 Освен това съгласно член 51, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), когато прилагат правото на Съюза, държавите членки зачитат правата, спазват установените в нея принципи и насърчават тяхното прилагане в съответствие със своите компетенции и при зачитане на предоставените в Договорите компетенции на Съюза.
- 37 В тази насока следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика държавите членки, и по-специално техните юрисдикции, са длъжни не само да тълкуват националното си право по начин, който да съответства на правото на Съюза, но и да не допускат да се основават на тълкуване на текст от вторичното право, което би било в разрез с основните права, защитавани от правния ред на Съюза (решение от 16 юли 2020 г., *État belge* (Събиране на семейството — малолетно или непълнолетно дете), С-133/19, С-136/19 и С-137/19, EU:C:2020:577, т. 33 и цитираната съдебна практика).
- 38 По-конкретно член 7 от Хартата признава правото на зачитане на личния и семейния живот. В съответствие с постоянната съдебна практика член 7 от Хартата трябва да се разглежда във връзка със задължението да се вземе предвид висшият интерес на детето, признат в член 24, параграф 2 от Хартата, и като се съобрази необходимостта детето да поддържа редовно лични отношения с двамата си родители, изразена в член 24, параграф 3 от нея (решение от 16 юли 2020 г., *État belge* (Събиране на семейството — малолетно или непълнолетно дете), С-133/19, С-136/19 и С-137/19, EU:C:2020:577, т. 34 и цитираната съдебна практика).
- 39 От това следва, че разпоредбите на Директива 2003/86 трябва да се тълкуват и прилагат в светлината на член 7 и член 24, параграфи 2 и 3 от Хартата, както впрочем това се установява и от текста на съображение 2 и на член 5, параграф 5 от тази директива, които възлагат на държавите членки да разглеждат заявленията за събиране на семейства в

интерес на съответните деца и с грижата да се благоприятства семейният живот (решение от 16 юли 2020 г., *État belge* (Събиране на семейството — малолетно или непълнолетно дете), C-133/19, C-136/19 и C-137/19, EU:C:2020:577, т. 35 и цитираната съдебна практика).

- 40 В случая от преюдициалните запитвания е видно, че германското право изисква непридруженият малолетен или непълнолетен бежанец да бъде на възраст под 18 години не само при подаването от родственика от първа степен по пряка възходяща линия на заявлението му за влизане и пребиваване с оглед на събирането на семейството, но и към датата, на която компетентните национални власти или евентуално участващите национални юрисдикции се произнасят по това заявление.
- 41 Съдът обаче вече е постановил, че член 2, буква е) във връзка с член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че трябва да се квалифицира като „малолетно или непълнолетно лице“ по смисъла на тази разпоредба гражданинът на трета страна или лицето без гражданство, който/което е на възраст под 18 години в момента на влизането си на територията на държава членка и подаването на молбата си за убежище в тази държава, но по време на процедурата по предоставяне на убежище навършва пълнолетие и впоследствие получава статут на бежанец (решение от 12 април 2018 г., A и S, C-550/16, EU:C:2018:248, т. 64).
- 42 В тази насока се налага изводът, на първо място, че съгласно постоянната съдебна практика възприемането на датата, на която компетентният орган на съответната държава членка се произнася по заявлението за влизане и пребиваване на територията на тази държава с цел събиране на семейството, като референтна за определяне на възрастта на заявителя или, според случая, на кандидата за събиране на семейството, за целите на прилагането на член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86, не би било в съответствие не само с целите, преследвани от тази директива, но и с изискванията, произтичащи от член 7 от Хартата, предмет на който е зачитането на семейния живот, и от член 24, параграф 2 от Хартата, който изисква при всички действия, които се предприемат по отношение на децата, по-специално от държавите членки при прилагане на посочената директива, висшият интерес на детето да бъде от първостепенно значение (вж. по аналогия решение от 16 юли 2020 г., *État belge* (Събиране на семейството — малолетно или непълнолетно дете), C-133/19, C-136/19 и C-137/19, EU:C:2020:577, т. 36).
- 43 Всъщност компетентните национални власти и юрисдикции не биха били насърчени да разглеждат с предимство заявленията на родителите на ненавършили пълнолетие лица с необходимата степен на неотложност, отчитаща уязвимостта на последните, и така биха могли да действат по начин, който би застрашил правото на семеен живот както на родителя с неговото малолетно или непълнолетно дете, така и на последното с член на неговото семейство (вж. по аналогия решение от 9 септември 2021 г., *Bundesrepublik Deutschland* (Член на семейството), C-768/19, EU:C:2021:709, т. 40 и цитираната съдебна практика).
- 44 На второ място, подобно тълкуване също не би позволило да се гарантира, в съответствие с принципите на равно третиране и правна сигурност, еднакво и предвидимо третиране на всички заявители, които в един и същ момент се намират в едно и също положение, тъй като би довело до обвързване на успеха на заявлението за събиране на семейството основно с обстоятелства, свързани с администрацията или националните юрисдикции, и по-конкретно с по-голямата или по-малка бързина при разглеждане на заявлението или произнасяне по жалба против решение за неговото отхвърляне, а не с обстоятелства,

свързани със заявителя (вж. по аналогия решение от 16 юли 2020 г., *État belge* (Събиране на семейството — малолетно или непълнолетно дете), C-133/19, C-136/19 и C-137/19, EU:C:2020:577, т. 42 и цитираната съдебна практика).

- 45 Освен това посоченото тълкуване, тъй като би довело до обвързване на правото на събиране на семейството със случайни и непредвидими обстоятелства, изцяло свързани с компетентните национални органи и юрисдикции на съответната държава членка, би могло да доведе до значителни различия между държавите членки, както и в рамките на една-единствена държава членка при разглеждането на заявленията за събиране на семейството (вж. по аналогия решение от 16 юли 2020 г., *État belge* (Събиране на семейството — малолетно или непълнолетно дете), C-133/19, C-136/19 и C-137/19, EU:C:2020:577, т. 43).
- 46 При тези условия следва да се приеме, че в случай на събиране на родителите с непридружен малолетен или непълнолетен бежанец по смисъла на член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86 във връзка с член 2, буква е) от нея датата на решението по заявлението, подадено от родителите на кандидата за събиране на семейството, за влизане и пребиваване с оглед на събирането на семейството, не е определяща за преценката дали съответният бежанец има качеството на малолетно или непълнолетно лице.
- 47 Ето защо фактът, че на тази дата същият бежанец все още е малолетен или непълнолетен, няма как да е „условие“ по смисъла на член 16, параграф 1, буква а) от тази директива, неизпълнението на което позволява на държавите членки да отхвърлят такова заявление, защото това би било в противоречие с припомненото в точка 41 тълкуване, което Съдът е направил на член 2, буква е) във връзка с член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86.
- 48 В тази връзка следва да се отбележи, че — както Съдът вече е постановил — възрастта на заявителя или, според случая, на кандидата за събиране на семейството, не би могла да се счита за материално условие за упражняване на правото на събиране на семейството по смисъла на съображение 6 и на член 1 от Директива 2003/86, подобно на предвидените по-специално в рамките на глава IV от тази директива, които са визирани в член 16, параграф 1, буква а) от нея. Всъщност, за разлика от последните, условието за възраст представлява условие за самата допустимост на заявлението за събиране на семейството, чието развитие е сигурно и предвидимо, поради което същото би могло да се преценява единствено към датата на подаване на това заявление (вж. по аналогия решение от 16 юли 2020 г., *État belge* (Събиране на семейството — малолетно или непълнолетно дете), C-133/19, C-136/19 и C-137/19, EU:C:2020:577, т. 46).
- 49 От това следва, че член 16, параграф 1, буква а) от Директива 2003/86 не допуска национална правна уредба, която изисква в случай на събиране на родителите с непридружен малолетен или непълнолетен бежанец съгласно член 10, параграф 3, буква а) във връзка с член 2, буква е) от тази директива бежанецът все още да не е пълнолетен към датата на решението по подаденото от родителите на кандидата за събиране на семейството заявление за влизане и пребиваване с цел събиране на семейството.
- 50 Досежно въпроса дали е допустимо правото на пребиваване на съответните родители да се ограничи до периода, през който кандидатът не е навършил пълнолетие, следва да се отбележи, че съгласно член 13, параграф 2 от Директива 2003/86 във връзка с член 13,

параграф 1 от нея, щом бъде уважено заявлението за събиране на семейството държавите членки са длъжни да предоставят на членовете на семейството първо разрешение за пребиваване за срок, не по-малък от една година.

- 51 От тази разпоредба следва, че дори когато събирането на семейството е било поискано от родителите на малолетен или непълнолетен бежанец, междувременно навършил пълнолетие, ако заявлението на тези родители е уважено, на последните трябва да се издаде разрешение за пребиваване с валидност поне една година, като фактът, че детето със статут на бежанец е навършило пълнолетие, не може да доведе до скъсяване на срока на това разрешение за пребиваване (вж. по аналогия решение от 9 септември 2021 г., Bundesrepublik Deutschland (Член на семейството), C-768/19, EU:C:2021:709, т. 63). В този смисъл предоставянето при такива обстоятелства на право на пребиваване на родителите фактически само докато детето не е навършило пълнолетие, е в противоречие с посочената разпоредба.
- 52 С оглед на изложеното дотук на първата част от първия въпрос следва да се отговори, че член 16, параграф 1, буква а) от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че в случай на събиране на родители с непридружен малолетен или непълнолетен бежанец съгласно член 10, параграф 3, буква а) от тази директива във връзка с член 2, буква е) от нея, фактът, че към датата на решението по подаденото от родителите на кандидата за събиране на семейството заявление за влизане и пребиваване с оглед на събирането на семейството този бежанец все още е малолетен или непълнолетен, не представлява „условие“ по смисъла на член 16, параграф 1, буква а), неизпълнението на което позволява на държавите членки да отхвърлят това заявление. Освен това тези разпоредби, разглеждани в светлината на член 13, параграф 2 от същата директива, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която в такъв случай правото на пребиваване на съответните родители се прекратява, щом детето навърши пълнолетие.
- 53 С оглед на отговора на първата част от първия въпрос не следва да се отговаря на втората част от този въпрос, тъй като тя е зададена от запитващата юрисдикция единствено при утвърдителен отговор на първата част от посочения въпрос.

По втория въпрос

- 54 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи при какви условия следва да се приеме, че е налице реален семеен живот по смисъла на член 16, параграф 1, буква б) от Директива 2003/86 в случай на събиране на родител с малолетно или непълнолетно дете, получило статут на бежанец, когато това дете е навършило пълнолетие, преди да бъде прието решението по подаденото от този родител заявление за влизане и пребиваване с оглед на събирането на семейството.
- 55 По-специално запитващата юрисдикция иска от Съда да уточни дали за целта е достатъчно родство от първа степен по пряка възходяща линия, или се изисква и реален семеен живот, и ако да, каква трябва да е неговата интензивност. Тази юрисдикция иска да се установи и дали събирането на семейството изисква след влизането на родителя на територията на съответната държава членка семейният живот да започне отново в нея.

- 56 В тази насока е важно да се припомни, че член 16, параграф 1, буква б) от Директива 2003/86 позволява на държавите членки да отхвърлят заявление за събиране на семейството, да оттеглят разрешението за пребиваване, издадено на това основание, или да откажат подновяването му, когато кандидатът и членовете на неговото семейство не живеят или престанат да живеят реален съпружески или семеен живот. Тази разпоредба обаче нито определя критерии, въз основа на които да може да се прецени наличието на такива реални семейни връзки, нито налага някакво конкретно изискване относно интензивността на съответните семейни отношения. Освен това по този въпрос тя не препраща и към правото на държавите членки.
- 57 Както бе припомнено в точка 34 от настоящото решение, в съответствие както с изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и с принципа за равенство, разпоредба от това право, която не съдържа изрично препращане към правото на държавите членки с оглед на определяне на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза, което трябва да бъде направено, като се отчитат по-специално контекстът на разпоредбата и целта на процесната правна уредба.
- 58 Всъщност следва да се отбележи, че съгласно съображение 6 от Директива 2003/86 тя цели да осигури защитата на семейството, както и запазването или създаването на семеен живот чрез събиране на семейството. Освен това съгласно съображение 4 от тази директива събирането на семейството е необходимото средство, за да се направи възможен семейният живот, и способства за създаването на социокултурна стабилност.
- 59 Освен това, както бе припомнено в точка 39 от настоящото решение, мерките относно събирането на семейството, включително предвидените в член 16 от тази директива, трябва да зачитат основните права, и по-специално правото на зачитане на личния и семейния живот, гарантирано от член 7 и член 24, параграфи 2 и 3 от Хартата, които възлагат на държавите членки да разглеждат заявленията за събиране на семейства в интерес на съответните деца и с грижата да се благоприятства семейният живот.
- 60 Важно е да се припомни също, че съгласно съображение 8 от Директива 2003/86 специално внимание следва да се отдели на положението на бежанците поради причините, които са ги принудили да избягат от страната си и които им пречат да водят там нормален семеен живот. Именно затова тази директива предвижда по-благоприятни условия за бежанците и техните родственици от първа степен по пряка възходяща линия, що се отнася до упражняването на правото им на събиране на семейството.
- 61 Накрая, преценката на условията, които трябва да са изпълнени, за да се приеме, че е налице реален семеен живот по смисъла на член 16, параграф 1, буква б) от Директива 2003/86, изисква, както впрочем следва от член 17 от тази директива, всеки отделен случай да се оцени през призмата на всички релевантни фактори в съответната хипотеза и в светлината на целите, преследвани от посочената директива.
- 62 За тази цел само по себе си родството от първа степен по пряка възходяща линия не е достатъчно, за да се установи действителна семейна връзка. Всъщност релевантните разпоредби на Директива 2003/86 и на Хартата действително защитават правото на семеен живот и насърчават неговото запазване, но оставят — доколкото заинтересованите лица продължават да водят реален семеен живот — на носителите на това право да определят начина, по който желаят да водят семейния си живот, и по-специално не налагат никакво

изискване за интензивността на семейното им отношение (вж. по аналогия решение от 9 септември 2021 г., *Bundesrepublik Deutschland* (Член на семейството), C-768/19, EU:C:2021:709, т. 58).

- 63 От една страна, в случая е безспорно, че детето на SW, както и на VL и BC, не са навършили пълнолетие към момента, в който тези деца са били принудени да напуснат страната си на произход, както и че заедно те са представлявали семейно ядро като споменатото в съображение 9 от Директива 2003/86, което съгласно същото съображение „при всички случаи“ е визирано от събирането на семейството. Нищо обаче, изглежда, не сочи, че през периода преди съответното им дете да избяга заинтересованите лица не са водили реален семеен живот, което следва да бъде проверено от запитващата юрисдикция.
- 64 От друга страна, следва да се отчете фактът, че в случая SW, както и VL и BC и съответното им дете не са могли да водят истински семеен живот през периода, през който са били разделени, настъпил по-специално заради особеното положение на детето им като бежанец, като следователно това обстоятелство само по себе си не може да обоснове констатация за липсата на реален семеен живот по смисъла на член 16, параграф 1, буква б) от Директива 2003/86. Освен това няма как да се презумира и че щом малолетното или непълнолетно дете навърши пълнолетие, между родителя и неговото дете веднага престава изобщо да съществува семеен живот.
- 65 Наличието на реален семеен живот обаче предполага да се установи, че наистина съществува семейна връзка или желание да се създаде или запази такава връзка.
- 66 Така фактът, че заинтересованите лица възнамеряват да си правят взаимни спорадични посещения, доколкото това е възможно, и да имат редовни контакти от всякакво естество, предвид по-специално на фактическите обстоятелства, характеризиращи положението на съответните лица, сред които е възрастта на детето, може да е достатъчен, за да се приеме, че тези лица реконструират лични и емоционални отношения и че е белег за наличието на реален семеен живот.
- 67 В допълнение, Съдът е постановил също, че не може да се изисква и детето, кандидат за събиране на семейството, и родителят му да си оказват взаимна финансова подкрепа, защото има вероятност те да не разполагат с материални средства (вж. по аналогия решение от 1 август 2022 г., *Bundesrepublik Deutschland* (Събиране на семейството на дете, навършило пълнолетие), C-279/20, EU:C:2022:XXX, т. 68).
- 68 С оглед на изложеното дотук на втория въпрос следва да се отговори, че член 16, параграф 1, буква б) от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че за да се приеме, че е налице реален семеен живот по смисъла на тази разпоредба, в случай на събиране на родител с малолетно или непълнолетно дете, получило статут на бежанец, когато това дете е навършило пълнолетие, преди да бъде прието решението по подаденото от този родител заявление за влизане и пребиваване с оглед на събирането на семейството, само по себе си родството от първа степен по пряка възходяща линия не е достатъчно. Не е необходимо обаче детето, кандидат за събиране на семейството, и съответният родител да съжителстват в едно и също домакинство или да живеят под един покрив, за да може този родител да се ползва от събирането на семейството. Спорадични посещения, доколкото са възможни, и редовни контакти от всякакво естество могат да са достатъчни, за да се приеме, че тези лица реконструират лични и емоционални отношения и че това е белег за

наличието на реален семеен живот. В допълнение, не може да се изисква и детето, кандидат за събиране на семейството, и съответният родител да си оказват взаимна финансова подкрепа.

По съдебните разноски

- 69 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

- 1) Член 16, параграф 1, буква а) от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството трябва да се тълкува в смисъл, че в случай на събиране на родители с непридружен малолетен или непълнолетен бежанец съгласно член 10, параграф 3, буква а) от тази директива във връзка с член 2, буква е) от нея, фактът, че към датата на решението по подаденото от родителите на кандидата за събиране на семейството заявление за влизане и пребиваване с оглед на събирането на семейството този бежанец все още е малолетен или непълнолетен, не представлява „условие“ по смисъла на член 16, параграф 1, буква а), неизпълнението на което позволява на държавите членки да отхвърлят това заявление. Освен това тези разпоредби, разглеждани в светлината на член 13, параграф 2 от същата директива, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която в такъв случай правото на пребиваване на съответните родители се прекратява, щом детето навърши пълнолетие.
- 2) Член 16, параграф 1, буква б) от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че за да се приеме, че е налице реален семеен живот по смисъла на тази разпоредба, в случай на събиране на родител с малолетно или непълнолетно дете, получило статут на бежанец, когато това дете е навършило пълнолетие, преди да бъде прието решението по подаденото от този родител заявление за влизане и пребиваване с оглед на събирането на семейството, само по себе си родството от първа степен по пряка възходяща линия не е достатъчно. Не е необходимо обаче детето, кандидат за събиране на семейството, и съответният родител да съжителстват в едно и също домакинство или да живеят под един покрив, за да може този родител да се ползва от събирането на семейството. Спорадични посещения, доколкото са възможни, и редовни контакти от всякакво естество могат да са достатъчни, за да се приеме, че тези лица реконструират лични и емоционални отношения и че това е белег за наличието на реален семеен живот. В допълнение, не може да се изисква и детето, кандидат за събиране на семейството, и съответният родител да си оказват взаимна финансова подкрепа.

Подписи